

Kunstenaar-historicus toont 'bijzondere verschijningen tijdens Turnhoutse veldslagen' in Taxandriamuseum

Waarom zijn schoenen belangrijker dan eten in oorlogstijd?

TURNHOUT – Waarom dragen IS-strijders dure sneakers? Of: waarom zijn schoenen belangrijker dan eten in oorlogstijd? Het zijn maar enkele - op zijn zachtst gezegd intrigerende - vragen die aan bod komen in 'Manen en laarzen. Bijzondere verschijningen tijdens Turnhoutse veldslagen', een tentoonstelling die van 20 oktober tot 31 januari 2018 loopt in het Turnhoutse Taxandriamuseum.

Nog zo een fascinerende kwestie? Hoe hield Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstand de kanonskogels tegen in Turnhout op 27 oktober 1789? Om al die bijzondere vragen te stellen, hebben we uiteraard kunstenaars nodig. De Vlaamse kunstenaar Koen Broucke (52) is zo iemand. Dat hij van opleiding historicus is, zal daar zeker niet vreemd aan zijn. Broucke gaat voor deze expo met zijn eigen werk in dialoog met de collectie van het Taxandriamuseum, dat de geschiedenis van Turnhout en de Antwerpse Kempen vertelt. 'Manen en laarzen' is daarbij specifiek gebaseerd op zijn onderzoek naar de beeldvorming en de herdenkingen van de veldslag op Tienenheide (1597) – en vooral – de Slag van Turnhout (1789).

Manipulatie

Ter voorbereiding van de expo wandelde Broucke over de oude slagvelden. Zo ook in Tienenheide, een natuurgebied tussen Tienen en Turnhout. In 1597 vocht het Staatse Leger van Maurits van Nassau hier een veldslag uit met een Spaans leger. "Dat slagveld is relatief goed bewaard gebleven", vertelt Broucke in '100 % Expo'. "Op een paar percelen na is het niet verkaveld. Tijdens die wandelingen probeer ik de ziel van de plek te vangen. Met elke wandeling groeit mijn kennis van het terrein. Je hebt visuele indrukken, je luistert, maar je bouwt ook tactiele kennis op. Wandel je op een grassige bodem of op zacht mos? Hoe kraken de takjes? Impliciet sluimert die informatie ook in mijn schilderijen."

Beeldvorming

De historicus Broucke is ook gefascineerd door de beeldvorming over oorlogen en veldslagen. In de eerste dagen na de gevechten brengen lokale tekenaars en kunstenaars vaak de gruwel en destructie in beeld. Daarna beginnen heroïek en symboliek de beeldvorming te bepalen. Zo wil de overlevering

MANEN EN LAARZEN

Van 20 oktober tot 31 januari 2018 in het Taxandriamuseum (Begijnenstraat 28 in Turnhout), Begijnenstraat 28. Van dinsdag tot en met zondag van 14 tot 17u. Toegang: 5 euro.

Naar aanleiding van de 'Nacht van het Kempens Erfgoed' op vrijdag 20 oktober leidt Koen Broucke het publiek persoonlijk rond door de expo, om 19.30en om 21.30u. Deelname is gratis. De tentoonstelling is die avond ook vrij te bezoeken.

Op zaterdag 21 oktober 2017 herdenkt Turnhout de historische "Slag van Turnhout 1789" om 14 uur op de Grote Markt, bij het beeldje van de Patriot. Aansluitend zijn er om 14.30 uur historische lezingen en een kooroptreden in het Kasteel/gerechtshof.

Op 27 januari 2018 vindt een symposium plaats dat dieper ingaat op de onderliggende inhoud van de tentoonstelling 'Manen en Laarzen'. Net zoals in het verleden worden wij ook nu nog dagelijks blootgesteld aan conflictgerelateerde beelden die doelbewust gemanipuleerd worden. De sprekers zullen op deze pagina bekend gemaakt worden en op www.warande.be. Tijdens het symposium wordt het werk 'Bataille de Turnhout pour piano' van César Lust uitgevoerd. Info: www.taxandriamuseum.be.

dat het Patriottenleger of 'Maanleger' dat in de Slag van Turnhout vocht tegen het leger van de Oostenrijkse keizer hierbij hulp kreeg van Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstand. Zij zou zijn verschenen om de kanonskogels tegen te houden.

"Wanneer je verslagen van veldslagen leest, kan je jezelf een vaag beeld vormen van de verschrikking van de soldaten", vertelt Broucke: "Er is veel rook en lawaai en tumult. Het is chaos, chaos, chaos. Mensen weten vaak zelfs niet meer in welke richting ze moeten schieten. Op een bepaald moment is er zoveel gedonder en angst dat de waarneming vertroebelt en men niet meer goed weet wat men ziet. In de tentoonstelling komt dat aan bod in een projectie, waarin ik willekeurige verschijningen oproep."

Broucke stelde vast dat er een merkwaardige tegenstelling bestaat in de beeldvorming tussen 'hemelse interventies', zoals hemelvaarten of spirituele tussenkomsten en de bittere realiteit van het slagveld. Eenzelfde gemanipuleerde beeldvorming en verslaggeving trof hij aan bij de huidige conflicten: tussen het afstandelijke standpunt van het internet, de drones, luchtgevechten en bombardementen versus de slachtoffers, folteringen, executies, het lijden en de werkelijkheid aan de grond.

Laarzen

Een van de meest indringende stukken op de expo is een paar laarzen van een geallieerde soldaat uit de Eerste Wereldoorlog. Het zijn twee verschillende schoenen: een Franse en een Engelse. Ze zijn helemaal scheefgelopen en ontelbare keren hersteld. "Wanneer je deze laarzen aandachtig bestudeert, besef je meteen: als ik die één dag draag, loop ik kreupel", vertelt Broucke. "De soldaat droeg die waarschijnlijk vier jaar lang. Door kleine details, zoals de beschadigingen van deze schoenen, werkelijk tot me te laten doordringen, kan ik me een beetje beter inleven in de leefwereld van die soldaat. Dat hoop ik ook te kunnen doorgeven. Via kleine sensaties zoals deze wordt de gruwel van het slagveld wel toegankelijk."

Samen met de Vrije Technische Scholen Turnhout werd een educatief traject uitgestippeld rond de manipulatie van historische beelden. Begin 2018 krijgt het resultaat van dit jongerenproject een plaats in de Warande.

Tekst: Stijn Janssen
Portretfoto Koen Broucke: Koen Broos